

Radionica o primjeni Aarhuške konvencije u privatnom sektoru u Hrvatskoj

Izvješće i zaključci

HR PSOR
Zagreb, studeni 2002.

Organizatori:

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja
Agencija za zaštitu okoliša Kraljevine Danske
Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj

Vrijeme i mjesto:

Zagreb, srijeda 30. listopada 2002.,
Vukovarska 78, 10-15 sati

Svrha:

- Razmotriti prava i obveze privatnog sektora što proizlaze iz odredaba UN/ECE Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhuška konvencija)
- Ocijeniti uvjete i mogućnosti za uspješnu provedbu Aarhuške konvencije u privatnom sektoru
- Prepoznati moguće zapreke i odrediti nužne preduvjete za uspješnu provedbu Konvencije u privatnom sektoru
- Dogovoriti korake koje treba provesti u okviru priprema za ratifikaciju Konvencije

Sudionici:

Predstavnici karakterističnih skupina privatnog sektora i drugih gospodarstvenika u RH: 19
Predstavnici gospodarskih organizacija – HGK, HUP i HR PSOR: 7

Predstavnici civilnog sektora – Zelena akcija: 3
Predstavnici uprave – MZOPU, Županija Varaždinska / Ured DU, GZ / Ured za gospodarstvo: 4
Ukupno: 33 sudionika

Priprema radionice:

HR PSOR je odabrane sudionike unaprijed obavijestio o radionici te pozvao na aktivno sudjelovanje i doprinos. MZOPU je za sve sudionike osigurao tekst Konvencije i vodič o njenoj primjeni koje je HR PSOR dostavio prijavljenim sudionicima prije radionice. Tehničke uvjete za provedbu radionice (dvorana i tehnička oprema) osigurao je MZOPU, a Danska konzultantska tvrtka COWI dala je financijsku podršku.

Način rada:

Prije početka radionice sudionicima su podijeljeni bedževi i mape s konačnim programom, listom prijavljenih sudionika i kopijama prezentacija. Ponuđene su i druge informacije: "Katastar zagađivača voda" Hrvatskih voda te brošure "Nacionalne mogućnosti skupljanja podataka o

okolišu" i "Kako hotelska i turistička industrija mogu zaštititi ozonski omotač" MZOPU-a.

U I. dijelu radionice dane su osnovne obavijesti o Aarhuškoj konvenciji i predstavljen je projekt tehničke potpore koji se ostvaruje u suradnji Danske agencije za okoliš i MZOPU-a "Pomoć Hrvatskoj u provedbi Aarhuške konvencije". Potom je uvodno ocijenjena provedivost Konvencije u Hrvatskoj sa stajališta gospodarstva (HR PSOR i dioničko društvo DIOKI) i zainteresirane javnosti (Zelena akcija). Izlaganja su popraćena prezentacijama.

U II. dijelu vođena je ravnopravna rasprava svih sudionika. Rasprava se odvijala prema područjima koja Konvencija uređuje. Tražena su i pojašnjenja dijela podataka iznesenih u uvodnom dijelu.

Moderiranje nije bilo potrebno. Nužna tematska i vremenska usmjerenja davala je Višnja Jelić-Mück. Okrugli stol i zainteresiranost sudionika osigurali su dinamičnu raspravu koja je prekinuta zbog ručka da bi se potom nastavila do samog završetka radionice. Dogovoreno je da će HR PSOR izraditi prijedlog zaključaka koji će se uputiti na mišljenje svim sudionicima.

Prijedlog zaključaka dostavljen je sudionicima 4. studenog 2002. Do dogovorenog roka 12. studenog primljena su mišljenja Dubravke Bačun, Dubravka Birta, Morane Mratović i Davora Mrduljaša te nekoliko izjava o suglasnosti s predloženim zaključcima. Konačni zaključci sastavni su dio ovog izvješća i objavljeni su na web-stranici HR PSOR-a (www.voda.hr/hrpsor).

Zaključci

Opći zaključci i preporuke

- Stajališta privatnog sektora – predstavnika gospodarskih tvrtki i organizacija – su dvojaka, jer proizlaze (1) iz uloge važnog sudionika u omogućavanju izvršenja obveza određenih Konvencijom i (2) iz pojedinačne ili grupne uloge u sastavu *javnosti* i *zainteresirane javnosti*.
- Dostupnost informacija o okolišu i sudjelovanje u odlučivanju o okolišu daju smisao već postojećim obvezama gospodarstva određenim domaćim propisima. Stoga gospodarstvo podržava ciljeve Konvencije i njezinu ratifikaciju od strane RH.

Međutim, preporuča se da se s ratifikacijom ne žuri, a posebice da se Konvencija ne potvrdi:

- prije nego što to učini Europska komisija
 - prije nego što se brižljivo odrede, isplaniraju i provedu potrebne prilagodbe u hrvatskom zakonodavstvu,
 - prije nego što se precizno odredi i od strane gospodarstva prihvatiti trošak koji će iziskivati postupak prilagodbe i stalne provedbe Konvencije.
- Gospodarstvenici posebno upozoravaju na nepoznate ukupne troškove provedbe i izvore iz kojih će se provedba financirati.
 - Postojeće hrvatske propise treba uskladiti s konvencijom. No, glavni nedostatak u pogledu pravne usklađenosti s Konvencijom nije nepotpunost i nekompatibilnost domaćih propisa, nego činjenica da se relevantne odredbe domaćeg zakonodavstva ne provode. Stoga težište ocjene pravne usklađenosti i pripreme za ratifikaciju mora biti na provedbi i provedivosti domaćih propisa.
 - Treba planirati i provoditi smisleno, ciljano i stalno educiranje mjerodavnih tijela, izvršitelja i javnosti.
 - Provedena analiza pravne usklađenosti ocjenjuje se nepotpunom jer je ograničena samo na propise iz područja zaštite okoliša koji su u nadležnosti MZOPU-a. Potrebno je izvršiti analizu propisa iz drugih područja, naročito pravosuđa i uprave, odnosno postupkovnih propisa koji uređuju građanski, kazneni i upravni postupak, imajući u vidu odredbu članka 9. Konvencije.
 - U vezi s pristupom podacima i sudjelovanju u odlučivanju o okolišu, zamjerke gospodarstva i građanskih udruga tijelima vlasti su jednake. Glavne zamjerke su: nepostojanje i/ili nedostupnost baza podataka o okolišu (osim propisa zaštite okoliša¹), neodgovaranje na zahtjev kojim se traži informacija o okolišu te samo prividna mogućnost sudjelovanja u izradi propisa zaštite okoliša ili odlučivanja o okolišu bez mogućnosti stvarnog utjecanja na ishod.

¹ Pohvaljen je napredak u dostupnosti propisa na Internetu. No ukazano je na opći problem neprilagođenosti propisa zahtjevima informatičke obrade i pretraživanja prema nazivu, broju, ključnim riječima i sl.

Pristup informacijama o okolišu

- Definicija informacije o okolišu – domaći propisi ne određuju točno što je to informacija o okolišu². Nedostatak točno i jednoznačno određene informacije o okolišu u praksi ima za posljedicu neusporedivost, nezbrojivost, različita tumačenja i sl. Ovo pitanje treba usuglašeno riješiti i provesti u svim propisima koji određuju informiranje.
- Gospodarstvo se već u više navrata putem svojih organizacija – HGK i HR PSOR, zalagalo za racionalizaciju obveznog informiranja od strane gospodarstva i to: usklađivanje zahtjeva različitih tijela, svođenje opsega zahtjeva na razumnu i opravdanu mjeru³, određivanje prihvatljivog oblika u kojem se informacija dostavlja i omogućavanje elektroničkog komuniciranja s bazama podataka. Tijela vlasti (MZOPU) nisu uvažila dostavljene prijedloge.
- Jedan od glavnih problema napredne gospodarske tvrtke na području dostave informacija o okolišu je problem "prilagodbe dobrih informacija lošem obrascu". U tome je i dio razloga nepotpune i neredovite dostave podataka iz gospodarstva.
- Predstavnici gospodarstva ocjenjuju da je upravljanje informacijama o okolišu općenito na neprihvatljivo niskoj razini. Raspoloživa rješenja baza podataka, npr. Katastar emisija u okoliš, su neracionalna, bez mogućnosti ažuriranja te bez mogućnosti međusobnog komuniciranja i komuniciranja s korisnicima. Na slabosti odabranog softwera tvrtke (npr. Ericsson Nikola Tesla, Pliva) su upozorile još prilikom njegovog uvođenja. Gospodarske tvrtke koje imaju visokorazvijena iskustva na području upravljanja informacijama nude pomoć nadležnim tijelima u rješavanju tog problema. Rješenje je u jasnom određivanju zadatka, izboru odgovarajućeg alata, racionalnom upravljanju što uključuje postupno poboljšavanje, a ne u povećavanju administracije. Tvrtke smatraju da imaju relevantnih i upotrebljivih iskustava na tom području.

² Ericsson Nikola Tesla pojasnio ovaj stav pisanim prilogom "Kakva informacija mora biti?"

³ Od Dalmacijacementa MZOPU i lokalna uprava traže osiguranje mjerenja emisija u većem opsegu od propisanog, a administrativnim postupanjem otežavaju provedbu te dragovoljno preuzete mjere. Usto, otvoreno je pitanje vlasništva nad informacijom.

- Gospodarske tvrtke ne vide nove obveze na ovom području koje bi proizišle iz Konvencije. Naprotiv, očekuju racionalizaciju, objektivizaciju i postizanje cilja – uređene baze informacija o okolišu. Očekuju i poticajni instrumentarij koji danas uopće nije razvijen.
- Sa svoje strane gospodarske će organizacije nastaviti pružati podršku kvalitetnom internom upravljanju informacijama o okolišu i njihovom objavljivanju - promoviranjem primjera dobre prakse, poslovnih izvješća o okolišu i sl.
- Kao posebni problem ističe se pitanje upravljanja informacijama o okolišu na razini manje jedinice lokalne samouprave u okviru ustavne ovlasti za zaštitu okoliša.
- Obveze gospodarstva kao izravnih pružatelja informacija u slučaju akcidenta, prema Zakonu o zaštiti okoliša, Planu intervencija i dr., nisu jasno određene. To pitanje treba jednoznačno urediti i omogućiti izvršavanje te obveze informiranjem određenog tijela ili službe.

Sudjelovanje u odlučivanju

- U postupku procjene utjecaja na okoliš upitna je obveza ranog obavješćivanja što ne postoji u hrvatskim propisima.
- Sudjelovanje gospodarstva u odlučivanju općenito je samo formalno. Najviše nedostaje povratna informacija – jesu li primjedbe uopće razmatrane te zašto nisu uvažene.
- Glavno područje zanimanja gospodarstva su propisi zaštite okoliša i to: poboljšanje provedbe postojećih propisa i sudjelovanje u izradi novih propisa. Iskustva su nepovoljna.
- Potrebno je jednoznačno urediti pitanje sudjelovanja u odlučivanju – vremenski okvir, pisane povratne obavijesti, pravo utjecanja na ishod postupka⁴.

Pristup pravosuđu

- Općenito je ocijenjeno da Konvencija podrazumijeva određeni oblik i stupanj uređenosti pravosudnog sustava što kod nas nije dostignuto. I na ovom području, prihvatljiva i Konvenciji podudarna rješenja sadržana u domaćim propisima ne provode se u praksi. Općenito, nije regulirano tko, kada i

pod kojim uvjetima ima pristup pravosuđu, nedostatan je sustav nadzora i kažnjavanja tijela vlasti koja ne provode ono za što su zadužena, a dugotrajnost i neizvjestan ishod upravnih i sudskih postupaka čine ih neupotrebljivim u očima javnosti. Potrebno je raspraviti i pitanje uvođenja novih pravnih instituta u hrvatski pravni sustav.

Prijedlog sljedećeg koraka:

- Predlaže se organizirati sastanak o provedbi Aarhuške konvencije u gospodarstvu s pravnim stručnjacima. Na taj bi sastanak trebalo pozvati stručnjake Hrvatskog pravnog centra, Pravnog fakulteta i Ministarstva pravosuđa.

Priredila: Višnja Jelić-Mück

⁴ Postavljeno je pitanje izvješća o rezultatima radionice o provedbi Aarhuške konvencije koja je bila organizirana 14. lipnja 2002.; zainteresirani sudionici ih mogu zatražiti od HR PSOR-a.